

Lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon tarvitaan riittävästi osaavaa henkilökuntaa

Sijaishuollon ammattilaiset vaativat, että sijaishuollon henkilöstön saatavuuteen ja koulutukseen tehdään nopeita kohentavia toimenpiteitä, jotta lapset saavat heille kuuluvaa tarpeellista suojelua, huolenpitoa ja kasvatusta.

Sijaishuollossa olevien lasten määrä on ollut lainsäädännön muutoksista huolimatta viime vuosina kasvussa. Lainsäädäntö ohjaa yhä vahvemmin ennalta ehkäiseviin ja kevyimpiin palveluihin. Nämä palvelut eivät edelleenkään toimi. Siksi sijaishuoltoon ohjautuu yhä haastavahoitoisempia lapsia ja usein vielä hyvin myöhäisessä vaiheessa. Tämä johtaa siihen, että sijaishuollon laitoshoidon päätyvien asiakkaiden tarpeet ovat yhä monimutkaisempia.

Sijaishuollon laitoshoidossa työskentelevältä ohjaajalta vaaditaan vaativaa vuorovaikutusosaamista ja kuntoutustyöskentelyä, paineensietokykyä, itsesäätelykykyä ja oikeaa asennetta asiakkaiden monimuotoisiin tarpeisiin. Toiminta on erittäin tiukasti lainsäädännön ja valvovien viranomaisten taholta säädeltyä ja valvottua. Toisaalta sijaishuoltoyksiköiden kolmivuorotyö on arjen turvallisuuden, hoivan, huolenpidon ja arkilogistiikan hoitamista; turvallisena aikuisena toimimista kolmessa vuorossa.

Kun työntekijöiden tilanne on tämä, on samaan aikaan nostettu toistuvasti esille väärinkäytöksiä ja ylilyöntejä, joita lastensuojelun yksiköissä on tapahtunut. Työn arvostus ja vaatavuus näyttäytyy julkisuudessa yksipuolisessa valossa, vaikka alalle suuntautuvien sosionomien koulutuksessa painotetaan vahvasti kehittämistyötä, asiantuntijuutta, johtajuutta ja päivityötä.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 8017/2015 astui voimaan 1.3.2016. Tämän jälkeen monet vuosia alalla toimineet hyvät ja pätevät työntekijät olivatkin yhtäkkiä epäpäteviä. Esimerkiksi yhteisöpedagogien tilanne on ollut koko ajan epäselvä: joissakin kilpailutuksissa tutkinnon katsotaan antavan muodollisen pätevyden ja toisissa ei.

Tilanne on jo pidemmän aikaa ollut se, että päteviä AMK-tasoisia työntekijöitä ei saada rekrytoitua. Useissa yksiköissä joudutaan tuntityöntekijöiden avulla paikkaamaan pysyvän henkilöstön puutetta. Rekrytointihaasteet ovat viimeisen vuoden aikana näyttäneet jo valtakunnallisesti. Avoimiin toimiin ei saada edes lastensuojelulain vaatimuksia täyttävää henkilöstöä. Samalla kilpailutuksissa asetetaan työkokemusta ja erikoistumiskoulutusta vaativia ehtoja.

Ammattikorkeakouluista valmistuu vuosittain noin 2300 sosionomia, mutta heitä ei näy lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidossa. Vastavalmistuneet kentälle tulevat työntekijät uupuvat nopeasti ja vaihtavat kevyempiin töihin. Sosionomikoulutus ei nykymuodossaan anna riittäviä valmiuksia tähän sijaishuollon vaatimaan työhön.

Lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta tilanne on vakava. Suomi on ratifioinut YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen vuonna 1991. Sen mukaan lapsella, joka ei voi elää perheensä kanssa, on oikeus saada valtiolta erityistä suojelua ja tukea. Tällöin on kiinnitettävä myös huomiota lapsen kasvatuksen jatkuvuuteen (Artikla 20).

Sopimusvaltiot ovat myös sitoutuneet siihen, että lasten huolenpidosta ja suojelusta vastaavat laitokset ja palvelut noudattavat toimivaltaisten viranomaisten antamia määräyksiä, jotka koskevat erityisesti turvallisuutta, terveyttä, henkilökunnan määrää ja soveltuvuutta sekä henkilökunnan riittävää valvontaa (Artikla 3).

Nykyisessä erityisen hankalassa henkilöstötilanteessa on mahdotonta toteuttaa lapsen oikeutta erityiseen huolenpitoon, suojeluun ja kasvatukseen jatkuvuuteen.

Me allekirjoittaneet sijaishuollon ammattilaiset vaadimme päättäjien, opetusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, valvontaviranomaisten (Valvira, Avi) ja palveluntilaajien tarttuvan tähän epäkohtaan kanssamme, jotta voimme yhteiskuntana taata lastensuojelun sijaishuollon laitoshoitoon sijoitetuille lapsille heille kuuluvien oikeuksiensa mukaista huolenpitoa.

Helsingissä 17.2.2020

Allekirjoittajat:

Anu Lehto, palvelutoiminnan johtaja, Pelastakaa Lapset ry

Tove Lönnqvist, kehittämisspäälikkö, Pelastakaa Lapset ry

Kai Laitinen, toiminnanjohtaja, EHJÄ ry

Arja Sutela, pääsihteeri, Nuorten Ystävät ry

Pia Sundell, toiminnanjohtaja, Barnavårdsföreningen

Teija Tuuliainen, johtaja, Valtion koulukoti Liminka

Assi Kukkonen, johtaja, Valtion koulukoti Sairila

Marko Nikkanen, laatujohtaja Familiar Oy

Heidi Nygren, toimitusjohtaja Kalliola Oy -uudet settlementtiratkaisut

Pertti Kukkonen, toiminnanjohtaja, Auta Lasta ry

Kim Berglund, johtaja, Perhekuntoutuskeskus Lauste ry

Kati Palsanen, kehitysjohtaja, SOS Lapsikylä

Riitta Jauhiainen, työnhajaaja, kouluttaja, organisaatiokonsultti, CommuniArt Oy

Peter Sundman, työnhajaaja, kouluttaja

Tarja Janhunen, työnhajaaja, Työnhajauspalvelu Tuuma Oy

Kirsti Pirttijärvi, työnhajaaja, kouluttajapsykoterapeutti, Tmi Kirsti Pirttijärvi,

Pekka Lavila, toimitusjohtaja, Synesis Oy

Kai Alhanen, tutkija työnhajaaja, Aretai Oy

Anne Kansanaho, työnhajaaja, kouluttaja, Aretai Oy

Marko Kangas, toimitusjohtaja, työnhajaaja, kouluttaja, Aretai Oy

Katriina Lehti, työnhajaaja, kouluttaja, Aretai Oy

Olli-Pekka Ahtiainen, työnhajaaja, kouluttaja, Aretai Oy

Jarkko Soininen, työnhajaaja, kouluttaja, Aretai Oy

Lisätietoja:

Anu Lehto, palvelutoiminnan johtaja, Pelastakaa Lapset ry, anu.lehto@pelastakaalapset.fi, [040 739 3474](tel:0407393474)

Tove Lönnqvist, kehittämisspäälikkö, Pelastakaa Lapset ry, tove.lonnqvist@pelastakaalapset.fi, [050 502 0329](tel:0505020329)